

Komentaras

2015 08 12

Ar ilgai mus lepins pigi nafta?

Brent naftos kaina rugpjūčio pradžioje smuko iki 48,6 \$/b – tai žemiausias lygis nuo šių metų sausio ir net perpus pigiau nei prieš metus. Juodojo aukso kreivę žemyn spaudė net keletas veiksnių.

Pirma, OPEC išlieka ištikimas savo pigios naftos strategijai ir neketina mažinti pasiūlos bent iki planinio kartelio susitikimo gruodį. Motyvų tam yra užtektinai: pigi nafta mažina akstiną ieškoti jai alternatyvų, be to, tai pagrindinis ginklas prieš didesnius gamybos kaštus patiriančius konkurentus ir jų investicijų į naujų naftos telkinių plėtrą.

Antra, praėjus 90 d. po Irano branduolinio susitarimo ir šiai šaliai įvykdžius visus įsipareigojimus turėtų būti panaikintos eksporto sankcijos. Naftos gamintojų gretose atsiras rimtas žaidėjas, kuris sieks atsirišti savo rinkos dalį. Iranas – 6-ta pagal dydį naftos gavėja pasaulyje, turinti solidžias naftos atsargas. Tiesa, manoma, kad sankcijų panaikinimas gali užtrukti, tad Irano įsiliejimas į rinką, tikėtina, bus jau kitų metų įvykis.

Natūralu, kad pigi nafta veržia kilpą skalūninės naftos gavėjams JAV. Tačiau tai ir postūmis keistis, didinti efektyvumą ir vystyti veiklą tik pelningose platformose. Ne viena stambi kompanija sėkmingai taiko apsidraudimo nuo naftos kainos svyravimų sandorius ir tokiu būdu laimi laiko būtinoms permainoms. Vis tik, palyginti su kitomis naftą išgaunančiomis šalimis, daugelio JAV skalūnų naftos kompanijų gavyba yra santykinai brangesnė. Be to, jos nemažai įsiskolinę. Todėl tikėtina, kad besitęsianti naftos kainos kelionė žemyn apvalys ir mobilizuos JAV skalūnų naftos sektorius.

Pasiūlai liejantis per kraštus, paklausa naftai išlieka rezervuota. Sunkiai įsibėgėjantis išsivystęs pasaulis, lėtesnė Kinijos raida ir numatoma kuklesnė Azijos paklausa naftai neleis juodojo aukso kainai atsitiesti. DNB prognozėmis, 2015 m. II p. naftos kaina vidutiniškai sieks 58 dolerių už barelį, o kitąmet pakils tik iki 65 dolerių už barelį. Vidutiniuju laikotarpiu naftos kaina neturėtų kilti virš 80 dolerių už barelį.

Stebint naftos kainos laisvajį kritimą tarptautinėse finansų rinkose, ne vienam vairuotojui darosi pikta, kodėl atitinkamai nepinga į baką pilamas kuras. Iš tikrųjų, analizuojant Euro-super 95 markės benzino kainos dinamiką, matome, kad iki šių metų vasarį benzinas buvo ketvirtadaliu pigesnis nei prieš metus ir tekainavo tik 1 Eur/l. Tačiau iš karto po to šių degalų kaina atšoko iki 1,3 Eur/l ir palaipsniui mažėjo iki 1,24 Eur/l rugpjūčio pradžioje.

Akivaizdu, kad benzinas atpigo mažiau nei nafta. Bet tą lemia fundamentali kainodara, o ne „kartelinės rinkos ypatumai“, kaip dažnai bandoma teigti. Dalis išlošio dėl naftos kainos smukimo pasimeta euro-dolerio poros sukuryje. Eurais dolerio atžvilgiu nusirito 16,7 proc. per metus, todėl doleriais vertinama nafta mums santykinai atpigo mažiau, nei pirkėjams anapus Atlanto. Antra, degalų kainoje yra stabili ir nemažą jos dalį sudaranti akcizo komponentė, kuri nereaguoja į naftos kainos virąžus. Tai irgi sumažina teigiamą naftos pigimo įtaką. Galiausiai, dar vienas kintantis degalų kainos segmentas – naftos perdirbimo marža. Nukritus naftos kainai, ji atsitiesė. Pavyzdžiui, Šiaurės Europoje vidutinė naftos perdirbėjų marža, per metus išaugo nuo 11,5 iki 20 dolerių už barelį. Šis veiksnyje galėjo reikšmingai kilstelėti kuro Lietuvoje kainą, darant prielaidą, kad „Orlen Lietuva“ maržų dinamika koreliuoja.

Vis tik, nepaisant to, kad degalai nepinga tokiu pat tempu kaip nafta, džiaugtis dėl ko turi ir eilinis Lietuvos gyventojas. Nafta ir energetikos žaliavos figūruoja daugelio prekių ir paslaugų sąnaudų eilutėse, tad jos pigimas tempia žemyn ir mums apčiuopiamų daiktų ir vartojamų paslaugų kainas. Iš dalies dėl to stebime Lietuvoje defliaciją ir galime džiaugtis savo perkamosios galios augimu.

Indrė Genytė-Pikčienė

Vyriausioji analitikė

Mob. tel.: +370 620 78373

Ekonominių tyrimų departamentas | Rinkų tarnyba